MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF

Seduta tal-5 ta' Ottubru, 2006

Citazzjoni Numru. 876/2004

John GRIMA

vs

Victor u Doris konjuġi BORĠ

Il-Qorti:

Rat l-Att taċ-Ċitazzjoni mressaq bil-proċedura sommarja speċjali fil-15 ta' Novembru, 2004 li bih u għar-raġunijiet hemm imfissra, l-attur talab lil din il-Qorti tiddikjara lill-imħarrek debitur tiegħu fis-somma ta' tnejn u għoxrin elf liri maltin (Lm22,000) u tikkundannah iħallsu dik is-somma;

Rat id-degriet tagħha tat-18 ta'Novembru, 2004, li bih appuntat il-kawża għas-smigħ għall-14 ta' Diċembru, 2004;

Rat id-degriet tagħha tal-14 ta' Diċembru, 2004, li bih tat lill-imħarrkin żmien biex jikkontestaw il-kawża;

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti mressqa fit-22 ta' Diċembru, 2004 li biha laqgħu għat-talbiet attriċi billi qalu li ħallsu lill-attur kulma kien lilu dovut;

Rat id-degriet tagħha tal-15 ta' Marzu, 2005, li bih u fid-dawl tal-eċċezzjoni mressqa mill-imħarrkin, ordnat qlib fl-ordni tal-provi, u ħalliet il-kawża biex l-imħarrkin iressqu l-prova tal-ħlas li qegħdin jgħidu li wettqu;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-degriet tagħha tal-11 ta' Mejju, 2006, li bih ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni għall-ħlas ta' kreditu li l-imħarrek kien stqarr b'kitba ffirmata minnu li għandu jrodd lura lill-attur;

Illi għal din l-azzjoni, l-imħarrkin laqgħu billi qegħdin jisħqu li kulma kellu jirċievi l-attur, jinsab imħallas;

Illi mill-fatti li joħorġu mill-atti tal-kawża, jirriżulta li għall-ħabta ta' Ġunju tal-2003, saret kitba[1] li fiha l-imħarrek iddikjara li kellu dejn mal-attur fis-somma ta' LM 22,000, u li dan id-dejn kellu jaqtgħu fi flus kontanti sat-2 ta' Lulju. Kien hemm imsemmi wkoll li, jekk kemm-il darba d-dejn ma jinqatax sa dik id-data, kellha titħallas penali għal kull jum ta' dewmien. L-ammont tal-penali ma ssemmiex. Id-dikjarazzjoni ġġib il-firma biss tal-imħarrek. F'Mejju tal-2004, l-attur bagħat ittra uffiċjali jitlob il-ħlas. Il-kawża nfetħet f'Novembru tal-2004;

Illi għal dak li jirrigwarda l-konsiderazzjonijiet ta' dritt li jorbtu l-każ, jidher li din il-kwestjoni ddur kollha mal-linja ta' difiża li ħadu l-imħarrkin. Il-linja tagħhom hija li l-attur

[1] Dok "A", f'paġ. 7 tal-proċess

jinsab imħallas kulma kellu jieħu. Din il-linja difensjonali minnufih iġġib magħha żewġ effetti: l-ewwel waħda hija li hemm qbil li tassew kien hemm l-obbligazzjoni tal-ħlas, u t-tieni waħda hi li jaqa' fuq l-imħarrkin li juru b'mod xieraq li dak li kellu jieħu l-attur tassew tħallas. Minħabba f'hekk, il-Qorti qalbet l-ordni tal-provi;

Illi l-eċċezzjoni tal-ħlas (l-*exceptio soluti*) hija waħda mit-toroq li bihom id-debitur ta' obbligazzjoni jista' jagħżel biex jilqa' għat-talba għall-eżekuzzjoni ta' dik l-istess obbligazzjoni min-naħa tal-kreditur. Fiha nfisha, dik l-eċċezzjoni timplika s-siwi tal-obbligazzjoni[2] u t-twettiq tagħha min-naħa tad-debitur[3]. Billi l-ħlas huwa wieħed mill-modi magħrufa mil-liġi[4] kif jintemmu l-obbligazzjonijiet, l-eċċezzjoni tal-ħlas, jekk tirnexxi, iġġib magħha ċ-ċaħda tal-pretensjoni tal-kreditur li jibqa' jinsisti għall-ħlas (jiġifieri t-twettiq tal-obbligazzjoni). Minħabba f'hekk ukoll – apparti mill-applikazzjoni tal-massima proċedurali li min jallega jrid jipprova – meta d-debitur jallega l-ħlas, jaqa' fuqu d-dmir li jissoddisfa lill-Qorti li dan kien tassew il-każ, u ma jkunx l-obbligu tal-kreditur li jipprova l-kuntrarju. Biex tali eċċezzjoni tilħaq l-għan tagħha, jeħtieġ ukoll li jintwera li l-ħlas ikun sar lil persuna li tassew kienet awtorizżata bil-liġi li tirċevih[5]. Hekk sa minn dejjem kien miżmum mill-Qrati f'materja bħal din;

Illi l-imħarrek jaqbel li l-firma fuq id-dokument imressaq mill-attur hija tiegħu u li d-dokument kien iffirmah fid-dar tal-attur meta kien imressaq quddiemu miktub u lest. Iddikjara li huwa jaf jaqra u li l-karta qraha qabel iffirmaha. Ma qanqal l-ebda kwestjoni dwar il-fatt li huwa kien iddikjara li f'xi żmien kellu jagħti lill-attur is-somma mitluba fiċ-Ċitazzjoni. Kemm hu hekk, xehed li s-somma kien tahielu l-attur f'daqqa fi flus kontanti għaliex kien ried jgħaddihom lil ħaddieħor li kien talbu (jiġifieri lill-imħarrek) biex jislifhomlu. Jgħid iżda[6] li, għalkemm b'xi dewmien, huwa ħallas lill-attur mhux biss is-somma li kien

[2] Art. 1147(1) tal-Kap 16
[3] Art. 1146 tal-Kap 16
[4] Art. 1145(a) tal-Kap 16
[5] P.A. **14.3.1957** fil-kawża fl-ismijiet ***Żammit vs Montanaro Gauċi noe et*** (Kollez. Vol: **XLI.ii.930)**
[6] Xhieda tiegħu 20.10.2005, f'paġġ. 21-3 tal-proċess

għaddhielu, imma magħhom xi tlitt elef lira oħrajn. Dan jgħid li għamlu f'erba' ħlasijiet fuq medda ta' żmien;

Illi l-attur jaqbel li huwa kien jaf lill-imħarrek, u jżid jgħid[7] li qabel is-self mertu ta' din il-kawża, lill-imħarrek kien għaddielu somom oħrajn (uħud minnhom konsistenti), iżda l-imħarrek dejjem raddhomlu lura flimkien mal-imgħaxijiet bla taħbit ta' xejn. Fil-każ tas-self mertu tal-kawża, inqalgħu l-problemi u l-imħarrek ma wasalx biex iħallsu sal-jum miftiehem, u meta kienu jiltaqgħu u jistaqsih x'se' jiġri, l-imħarrek kien joħloq skużi u, fl-istess waqt, jaċċertah li l-ħlas se' jsir. Saħansitra l-attur kien irċieva telefonata mingħand barrani (li, skond l-imħarrek, kien il-persuna li lilhom għadda t-Lm 22,000) li qallu biex ma jħabbilx rasu għall-ħlas[8]. L-attur jgħid li hu kien jagħraf biss lill-imħarrek u mhux lil min dan kien ikun għadda l-flus li jkun silfu l-attur;

Illi l-imħarrek ma ressaq l-ebda riċevuta li turi l-ħlas li qal li wettaq. Qal li ma setax jagħmel dan, għaliex l-attur irifjuta li joħroġlu riċevuta minħabba li baqa' jinsisti li l-imħarrek iħallsu wkoll xi mgħaxijiet u kummissjoni. Meta sarlu l-kontro-eżami, l-imħarrek fisser in-nuqqas ta' insistenza tiegħu mal-attur biex iħallilu riċevuta billi qal li huwa "bniedem illi nafda fuq il-ħbiberija u ma nippretendejtx li se' jiġri hekk bejn il-ħbieb" u wkoll li "jiena lill-attur afdajtu dejjem". L-irċevuta hija l-aqwa prova tal-ħlas, u fin-nuqqas ta' prova bħal din titnissel il-preżunzjoni li l-ħlas ma jkunx tassew seħħ. Jeżistu modi oħrajn, madankollu, kif jista' jintwera bi prova oħra xierqa li l-kreditu tal-kreditur ikun tħallas[9];

Illi l-Qorti ma tinsab konvinta xejn mill-verżjoni mogħtija mill-imħarrek, għaliex tixhed nuqqas kbir ta' għaqal u, fuq kollox, tmieri l-verżjoni nnifisha tax-xhud dwar kemm fil-fatt ħallas lura lill-attur. Ma jagħmilx sens li l-imħarrek jgħid li kien ħallas lill-attur tlitt elef lira aktar milli ssellef u mbagħad jgħid li l-attur irrifjuta li jagħtih riċevuta għaliex kien qed jippretendi l-ħlas ta' imgħax u kummissjoni. L-

[7] Xhieda tiegħu 28.3.2006, f'paġġ. 26-8 tal-proċess
[8] Kontro-eżami tal-attur, f'paġ. 30 tal-proċess
[9] P.A. **23.2.1965** fil-kawża fl-ismijiet ***Darmanin vs Muscat*** (Kollez. Vol: **XLIX.ii.776**)

imħarrek kien f'qagħda aktar b'saħħitha mill-attur li, qabel ma jitlaq il-flus minn idejh, jisħaq li tingħatalu riċevuta, mqar waħda, ta' dak li kien diġa' suppost ħallas qabel. Bl-allegazzjoni tiegħu li huwa ħallas kollox, ma toħroġx dik il-prova alternativa (għall-wiri tar-riċevuta) li kien mistenni minnu biex jikkonvinċi lill-Qorti li tassew hu kien għalaq il-kontijiet tiegħu mal-attur;

Illi jekk ma' dawn il-konsiderazzjonijiet, wieħed iżid ix-xhieda mogħtija mill-attur (li l-imħarrkin ma jseħħilhomx iwaqqgħuha lanqas fil-kontro-eżami tiegħu) fis-sens li l-arranġamenti kienu dejjem li l-ħlas isir f'daqqa u l-karta titqatta', allura l-Qorti aktar għandha għaliex taħseb li l-fatt li l-karta għadha fl-idejn (u d-dokument fil-fatt intwera lill-Qorti u lill-avukat tal-imħarrkin) u li l-imħarrek kien jingħata wkoll kopja tagħha, juru li d-debitu ma ġiex saldat;

Illi l-għaref difensur tal-imħarrkin ressaq għall-konsiderazzjoni ta' din il-Qorti s-sottomissjoni li d-debitur veru tal-attur hija l-persuna li lilha ingħaddew il-flus mingħand l-imħarrek. Il-Qorti ma tistax tilqa' din is-sottomissjoni. Fl-ewwel lok, il-kitba ta' kostituzzjoni ta' debitu iffirmaha l-imħarrek. Fit-tieni lok, għalkemm xi persuna barranija ċemplet lill-attur biex isserraħlu rasu li l-ħlas sejjer jirċevih, l-attur baqa' dejjem jisħaq li hu kien jagħraf bħala debitur tiegħu lill-imħarrek u dan fuq il-bażi tal-ħbiberija li kellhom maż-żmien u għaliex kien jaf li l-imħarrek għandu ġid biżżejjed biex jagħmel tajjeb. Fit-tielet lok, il-fatt li terz jagħti assikurazzjonijiet dwar il-ħlas ta' kreditu, ma jġibx lil dik il-persuna debitur tal-obbligazzjoni ewlenija, għaliex huwa magħruf li obbligazzjoni tista' tintemm ukoll bi ħlas minn terza persuna li ma jkollha l-ebda interess fl-obbligazzjoni u li tkun trid biss li teħles lid-debitur mir-rabta[10]. F'każ bħal dan, dik it-terza persuna ma ssirx hi d-debitur: id-debitur jibqa' dak li kien;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

[10] Art. 1148(2) tal-Kap 16

Filwaqt li **tiċħad l-ewwel eċċezzjoni** tal-imħarrkin miżżewġin Borġ, bħala mhix fondata fil-fatt u fid-dritt;

Tastjeni milli tqis l-ewwel talba attriċi u dan fid-dawl tad-degriet tagħha tal-14 ta' Diċembru, 2004,

Tilqa' t-tieni talba attriċi u tiddikjara li l-imħarrkin huma debituri tal-attur fis-somma ta' tnejn u għoxrin elf lira Maltija (Lm 22,000), u tikkundannahom għalhekk li jħallsuh l-imsemmija somma, flimkien mal-imgħaxijiet legali fuq l-imsemmija somma b'effett mill-31 ta' Mejju, 2004, sal-jum tal-ħlas effettiv; u

Tordna wkoll li l-imħarrkin iħallsu **l-ispejjeż tal-kawża**.

Moqrija

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------